ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ

ବନାମ

ରାମ ସିଂହ

ଜୁଲାଇ 25,2001

[ଭି. ଏନ୍. ଖାରେ ଏବଂ ରୁମା ପାଲ୍, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ :

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, 1894-ଧାରା 51-A- ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ - ଦସ୍ତାବିଜର ପକ୍ଷମାନଙ୍କର ଯାଞ୍ଚ ବିନା ସମାନ ଜମିର ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବା-ବୈଧତା- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ପକ୍ଷମାନଙ୍କର ଯାଞ୍ଚ ବିନା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ପ୍ରମାଣିତ ନକଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇପାରିବ-ସମାନ ଜମିର ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ବିଚାର କରିବା ପରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ସଠିକ୍ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପୁନର୍ବାର ପଠାଯାଇଛି-ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମ, 1872- ଧାରା 74 (2), 76 ଏବଂ 77 ।

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ - ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିକ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ - ବୈଧତା- ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ଅବୈଧ ଅଟେ କାରଣ ଏହା ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଭବିଷ୍ୟତ ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଥାଏ ।

ଶବ୍ଦ ଏବଂ ବାକ୍ୟାଂଶ :

'ବଜାର ମୂଲ୍ୟ'- ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏହାର ଅର୍ଥ ।

ଆବେଦନକାରୀ ରାଜ୍ୟ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ,1897 ଅନୁଯାୟୀ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି କରିବା ପରେ ପ୍ରାୟ 180 ଏକର ଜମି ଏବଂ ଚାରୋଟି ଗ୍ରାମରେ ବିସ୍ତୃତ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜମିର ପ୍ରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଚାରୋଟି ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ସମାନ ହାରରେ କ୍ଷତିପୂରଣ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯଥା ଜଳସେଚିତ, ଅଣ-ଜଳସେଚିତ ଏବଂ ଅଣ-ଚାଷଯୋଗ୍ୟ ଜମି । ଉତ୍ତରଦାତା-ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ବିଚାରର୍ଥେ ପ୍ରେରଣ ଉପରେ, ବିଚାରଣ ନ୍ୟାୟଳୟ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଦାବିଦାରମାନେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟର ଏକକ ବିଚାରପତି ସମ୍ମୁଖରେ ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ଏକକ ବିଚାରପତି ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଜମି ପାଇଁ ସମାନ ହାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ହେତୁ ପ୍ରତି ଏକର 1,72,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ପ୍ରତି ଏକର 30,000 ଟଙ୍କା କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବାକୁ ଆବେଦନକାରୀ-ରାଜ୍ୟକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ଦୁଇଜଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ଆବେଦନକାରୀ ଏବଂ ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ପ୍ରତି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀ-ରାଜ୍ୟ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଏକର ପ୍ରତି **1,72,000** ଟଙ୍କା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭୁଲ ଥିଲେ; ସମାନ ଜମିର ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ କେବଳ ଏକର ପ୍ରତି **29,000** ଟଙ୍କା ଏବଂ **37,000** ଟଙ୍କା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା; *ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ମଣ୍ଡଳ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ ବନାମ ନରସାୟା*, **[2001] 3 SCC 530**ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସୂଚିତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନଙ୍କର ଯାଞ୍ଚ ଜରୁରୀ ନୁହେଁ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା-ଦାବୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ରାସ୍ତା ନିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ ଜମି ସହିତ ଜଡିତ; ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିଗୁଡ଼ିକ ଯେକୌଣସି ବସତି କିମ୍ବା ରାସ୍ତାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା; ଏବଂ ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ହେତୁ ପ୍ରତି ଏକର ପ୍ରତି **30,000** ଟଙ୍କା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅନୁମାନିକ ଅଟେ **।**

ଉତ୍ତରଦାତା-ଦାବିଦାରମାନେ ଯୁକ୍ତି ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକ ମୂଳ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ଫଟୋଷ୍ଟେଟ୍ ନକଲ ଥିଲା, ଯାହାକୁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିଲା, ତାହା ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ଜାରି ହେବା ପୂର୍ବରୁ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା; ଏବଂ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲଟି ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରେ କାରଣ ଏହା ସମାନ ପ୍ରକୃତିର ଜମି ସହିତ ଜଡିତ ଥିଲା **।**

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଆବେଦନର ସମାଧାନ କରିବା ଏବଂ ଦାବିଦାରଙ୍କ ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରି ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ **।**

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ : **1.1** ଏହା ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ନୁହେଁ ଯେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପଞ୍ଜିକୃତ ଚୁକ୍ତିନାମାର ପ୍ରମାଣିତ ନକଲ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ, ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଏହା ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଏ ନାହିଁ **।** ଏହା ପ୍ରମାଣ ଅଧିନିୟମ, **1872**ର ଧାରା **74 (2)** ଏବଂ **76** ସହିତ ପଠିତ ଧାରା **77** ଏବଂ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, **1894**ର ଧାରା **51- A** ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିପରୀତ ହେବ **।** ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ, ପଞ୍ଜିକୃତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ଏକ ପ୍ରମାଣିତ ନକଲ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ଏବଂ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଡାକି ପ୍ରମାଣିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ **।** ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ ନକରି ପ୍ରମାଣିତ ନକଲକୁ ନିର୍ଭରଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ନ୍ୟାୟଳୟ ପାଇଁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଅଟେ **।** ତଥାପି, ଏହା ନ୍ୟାୟଳୟକୁ କାରବାରକୁ ଦୁର୍ନିତୀ କିମ୍ବା ଜାଲିଆତି ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାରୁ ବାରଣ କରେ ନାହିଁ ଯଦି ଏପରି ଏକ ଆପତ୍ତି ନ୍ୟାୟଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖାଯାଏ **।** ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇ ନାହିଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପସ୍ଥାପିତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ପ୍ରକୃତ କାରବାରକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରୁନାହିଁ ଏବଂ କେବଳ ଦସ୍ତାବିଜର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ନଥିବାରୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟ ଏଥିରେ ପ୍ରମାଣିତ କାରବାରକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ମନା କରିବାରେ ଭୁଲ କରିଥିଲେ **।**

[1182- H; 1183-A-C; G]

1.2. ଯଦିଓ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ଉଲ୍ଲେଖଗୁଡ଼ିକ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନ ଥିବାରୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମାମଲାର ଏହି ଦିଗକୁ ଆଦୌ ସମ୍ବୋଧିତ କରିନଥିଲେ । ତେଣୁ, ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ମାମଲାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ଫେରାଇ ଦିଆଯାଉଛି, ଯଦି ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇନଥାଏ ।

ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ମଣ୍ଡଳ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ **ବନାମ** *ଭି. ନରସାୟା,* **[2001] 3 SCC 530** ଏବଂ *ରାମାପ୍ପା* ବନାମ *ବୋଜାପ୍ପା,* **AIR (1963) SC 1633**, ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ କରାଗଲା ।

ବଳଦେବ ସିଂହ ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ *କଲେକ୍ଟର ମାଧ୍ୟମରେ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ* , **AIR (1996) SC 3498,** ପ୍ରଭେଦ କରାଗଲା ।

2.1.ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ,1894 ଅନୁଯାୟୀ ବଜାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ 'ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ' ପାଇଁ ଆଉ କୌଣସି ପରିମାଣର ଦେୟ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ ନାହିଁ ।ଏହା ବ୍ୟତୀତ 'ବଜାର ମୂଲ୍ୟ' ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସେହି ମୂଲ୍ୟ ଯାହା ସମ୍ପତ୍ତି ଖୋଲା ବଜାରରେ ପାଇପାରିବ କିମ୍ବା ପାଇବାର ଆଶା କରାଯାଇପାରେ ।ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ ବ୍ୟବହାରର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ, ସେପରି ସମ୍ଭାବନା ନଥିବା ସମ୍ପତ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଏହାର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକ ହେବ ।ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ଏବଂ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବା ଏକ କାରଣ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେବା ପରେ, କୌଣସି ଅଧିକ ସମ୍ଭାବନା ହେତୁ ଏହା ସହିତ ଆଉ କୌଣସି ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ 'ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ' ହିସାବରେ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣ ଆଦାୟ କରିବାରେ ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି । [1184- D-H; 1185-A]

ହସାନାଲି ୱାଲିମଚାନ୍ଦ (ମୃତ) ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଜରିଆରେ **ବନାମ** *ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ,* **[1998] 2 SCC 388** ଏବଂ *କଲେକ୍ଟର, ରାୟଗଡ଼* **ବନାମ** *ଡକ୍ଟର ହରସିଂହ ଠାକୁର ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ* ଏବଂ ବିପରୀତ କ୍ରମରେ , **[1979] 1 SCC 236 ଦ୍ୱାରା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 6016/1999 ।

RFA ସଂଖ୍ୟା 1423/91ରେ LPA ସଂଖ୍ୟା 40/98ରେ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର 19.1.1998ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶ ।

ସହିତ

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 6017-6032/1999 ।

ଉପସ୍ଥିତ ପକ୍ଷମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଓକିଲ ମହାବୀର ସିଂହଙ୍କ ତରଫରୁ ନୀରଜ କୁମାର ଜୈନ, ବିନୟ କୁମାର ଜୈନ, ଶକୀଲ ଅହମ୍ମଦ ଏବଂ କୁମାରୀ ଅମିତା ଗୁପ୍ତା ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ରୁମା 'ପାଲଙ୍କ ଦ୍ବାରା । ଏହି ସମସ୍ତ ଆବେଦନରେ ଜଡିତ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିନିୟମ, 1894 (ସଂକ୍ଷେପରେ 'ଅଧିନିୟମ' ଭାବରେ ଜଣାଶୁଣା) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ ହୋଇଥିବା ଜମି ସମ୍ପର୍କରେ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ସହିତ ଜଡିତ । ଶାହାବାଦ ଫିଡର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ପ୍ରାୟ 180 ଏକର ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆବୃତ କରିଥିଲା ଏବଂ ଗର୍ହି ବଞ୍ଜାରନ, ତେଲିପୁରା, ଉଧମପୁର ଏବଂ ଭୁକ୍ରି ଗ୍ରାମ ଦେଇ ଗତି କରିଥିଲା । ଅଧିଗ୍ରହଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଧାରା 4 ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନାଗୁଡ଼ିକର ଏକ କ୍ରମ ଏବଂ ତା'ପରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 6 ଅନୁଯାୟୀ ଘୋଷଣା 1986 ରୁ 1987 ମଧ୍ୟରେ ଜାରି କରାଯାଇଥିଲା ।ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କଲେକ୍ଟର ଜମିର ପ୍ରକୃତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଚାରୋଟି ଗ୍ରାମ ପାଇଁ ସମାନ ହାର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ, ଯଥା, ଚାହି କିମ୍ବା ଜଳସେଚିତ ଜମି ପାଇଁ 29,000 ଟଙ୍କା, ବରଣି କିମ୍ବା ଅଣ-ଜଳସେଚିତ ଜମି ପାଇଁ 20,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ଗୈରମୁମକିନ୍ କିମ୍ବା ଅଣଚାଷ ଜମି ପାଇଁ ଏକର ପ୍ରତି 5,000 ଟଙ୍କା । ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ଉଲ୍ଲେଖଗୁଡ଼ିକୁ ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟ ପାରିତ କରି ସମାଧାନ କରିଥିଲେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ତେଲିପୁରା ଏବଂ ଗର୍ହି ବଞ୍ଜାରନ ଗ୍ରାମର ଜମି ମାଲିକମାନେ ଏହି ଅଧିନିର୍ଣ୍ଣୟଗୁଡ଼ିକୁ ପଞ୍ଜାବ ଏବଂ ହରିୟାଣା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ । ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ଜମି ପାଇଁ ସମାନ ହାର ଗ୍ରହଣ କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟର ଏକକ ବିଚାରପତି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦାବିଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରତି ଏକର କ୍ଷତିପୂରଣ 1,72,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିମାଣ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଦେବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ । ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟର ଦୁଇଜାଣିଆ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଖଣ୍ଡପୀଠ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ସମର୍ଥନ କରିବା ପାଇଁ ପୃଥକ କାରଣ ନ ଦେଇ ରାଜ୍ୟର ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ ।

ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଆବେଦନଗୁଡ଼ିକ ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣକୁ ଆପତ୍ତି କରି ଦାବିଦାରମାନେ ଉଭୟ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ କରାଯାଇଛି ।

ହରିୟାଣା ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀ ନୀରଜ କୁମାର ଜୈନ ଯୁକ୍ତି ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଏକର ପ୍ରତି 1,72,000 ଟଙ୍କା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭୁଲ ଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ମୋଟ 23 କାନାଲ୍ ଏବଂ 4 ମାର୍ଲା କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ସହିତ ଜଡିତ ଦୁଇଟି ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଦୁଇଟି ଦଲିଲ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମି ସହିତ ସମାନ ଜମିର ହାର ଏକର ପିଛା 29,000 ଟଙ୍କା ଏବଂ 37,000 ଟଙ୍କା ଥିଲା । ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବିଜ୍ଞ ଏକକ ବିଚାରପତି ବଳଦେବ ସିଂହ

ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ କଲେକ୍ଟର, AIR (1996) SC 3498 ମାମଲାରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 କୁ ବିବେଚନାରୁ ବାଦ ଦେଇଥିଲେ କାରଣ ବିକ୍ରେତା କିମ୍ବା କ୍ରେତାଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ନଥିଲା ।ଏହା ଦର୍ଶାଯାଇଛି ଯେ *ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ ଏବଂ ମଣ୍ଡଳ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ* **ବନାମ** *ଭି. ନରସାୟା*, [2001] 3 SCC 530 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବଳଦେବ ସିଂହଙ୍କ ମାମଲା ଆଉ ଭଲ ଆଇନ ନୁହେଁ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଶ୍ରୀ ଜୈନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ପ୍ରଦର୍ଶ PC ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାରେ ଭୁଲ କରିଥିଲେ, ଯାହା କେବଳ ଏକ କାନାଲ୍ ଏବଂ 6-1/2 ମାର୍ଲା କ୍ଷେତ୍ର ସହିତ ଜଡିତ ଏକ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲ ଥିଲା ଯାହା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ରାସ୍ତା ସହିତ ସଂଲଗ୍ନ ଥିଲା । ଏହା ଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରଦର୍ଶ PC ସେହି ଜମି ପାଇଁ ଏକ ଉଦାହରଣ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯାହା ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯାହା କେବଳ ଏକ ବହୁତ ବଡ଼ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆବୃତ କରିନଥିଲା ବରଂ ଯେକୌଣସି ଜନବସତି କିମ୍ବା ରାସ୍ତାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପରେ, ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ଜମିର କଥିତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ଯୋଗୁଁ ଅଧିକ ପରିମାଣ ଯୋଡିବାରେ ଭୁଲ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏପରି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରତି ଏକର 30,000 ଟଙ୍କା ହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଅନୁମାନିକ ଥିଲା ।

ଦାବିଦାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ବିନୟ କୁମାର ଗର୍ଗ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ ଯଦିଓ ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 କୁ ଏକ ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଥାଇପାରନ୍ତି ଯାହା ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ, ତଥାପି ରାଜ୍ୟ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ କାରଣ ଉଭୟ ପ୍ରଦର୍ଶ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ଫଟୋଷ୍ଟାଟ୍ ନକଲ ଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ କେବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଏହି ସତ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇଛନ୍ତି ଯେ ଏକ ଛୋଟ ଜମି ସହିତ ଜଡିତ ଦାବିଦାରମାନେ ପ୍ରଦର୍ଶ PC ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଦର୍ଶ PC ରେ ପ୍ରତି ଏକର 2,40,000 ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ, ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତି ଉଲ୍ଲେଖିତ ମୂଲ୍ୟରୁ 30% କାଟି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରିଥିବା ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରତି ଏକର 1,72,000 ଟଙ୍କା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିଥିଲେ । ଏହା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରଦର୍ଶ PC ଅଧିନିୟମର ଧାରା 4 ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ସମାନ ପ୍ରକୃତିର ଜମି ସହିତ ଜଡିତ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟକୁ ସଠିକ୍ ଭାବରେ ଦର୍ଶାଇଥିଲା । ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ହୋଇଥିବା ଏକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତି ଆମର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରମାଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା ଯେ ତେଲିପୁରା ଗ୍ରାମରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଜଗାଧରିର ପୌର ପରିସର ମଧ୍ୟରେ, ବିଳାସପୁର-ଜଗାଧରି ରାସ୍ତା ପାଖରେ ଥିଲା ଏବଂ ଗର୍ହି ବଜାରନରେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ସମ୍ପର୍କରେ, ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ଜଗାଧରିଠାରୁ ପ୍ରାୟ 1 କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥିଲା ଏବଂ ଜମି ନିକଟରେ ଏକ କୁକୁଡ଼ା ଫାର୍ମ, ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ, ଅକ୍ଟ୍ରୋଇ ପୋଷ୍ଟ, ଶିଳ୍ପ, ଡାକ୍ତରଖାନା ଏବଂ ବ୍ୟାଙ୍କ ଥିଲା । ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତା ତା'ପରେ *ହାସାନଲି ୱାଲିମଚାନ୍ଦ*

(ମୃତ) ଆଇନଗତ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଦ୍ବାରା ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ, [1998] 2 SCC 388 ଏବଂ *କଲେକ୍ଟର, ରାୟଗଡ଼* ବନାମ *ଡକ୍ଟର ହରସିଂହ ଠାକୁର ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ଏବଂ ଏହାର ବିପରୀତ କ୍ରମରେ,* [1979] 1 SCC 236 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥିଲେ ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଏବଂ ତା' ଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଏକ ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ସଠିକ ଥିଲେ ।

ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଅଧିବକ୍ତା ଠିକ୍ କହିଥିଲେ ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 କୁ କେବଳ ଏହି ଆଧାରରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରି ଭୁଲ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଦସ୍ତାବିଜରେ ଥିବା ପକ୍ଷମାନେ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଯାଞ୍ଚ   କରାଯାଇନାହିଁ । ଏହା ଆଇନ ନୁହେଁ ଯେ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ପଞ୍ଜିକୃତ ଚୁକ୍ତିନାମାର ପ୍ରମାଣିତ କପି ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଯଦି ନଚେତ୍ ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ପ୍ରମାଣ କରିବା ପାଇଁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଏ । ଏହା ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମ , 1872 ର ଧାରା 74 (2) ଏବଂ 76 ସହିତ ପଠିତ ଧାରା 77 ଏବଂ ଅଧିକ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 51A ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ବିଷୟର ବିପରୀତ ହେବ । ସାକ୍ଷ୍ୟ ଅଧିନିୟମର ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ, ପଞ୍ଜିକୃତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ଏକ ପ୍ରମାଣିତ କପି ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ଏବଂ ସାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଡାକି ପ୍ରମାଣିତ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । (*ରାମାପ୍ପା ବନାମ ବୋଜାପ୍ପା,* AIR (1963) SC 1633, 1637 ଦେଖନ୍ତୁ)।

ଏହି ଅଧିନିୟମର ଧାରା 51A ସମାନ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ । *ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ ଅଧିକାରୀ* ଏବଂ *ମଣ୍ଡଳ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ* ବନାମ *ଭି. ନରସାୟା, (*ଉପରୋକ୍ତ) *ମାମଲାରେ,* ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଧାରା 51-A ଅନୁଯାୟୀ, ପଞ୍ଜୀକରଣ ଅଧିନିୟମ, 1908 ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଏକ ଦଲିଲର ଏକ ପ୍ରମାଣିତ ନକଲ, ଯେଉଁଥିରେ ଅଧିନିୟମର ଧାରା 57 ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ନକଲ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ, ଏପରି ଦଲିଲରେ ରେକର୍ଡ ହୋଇଥିବା କାରବାରର ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇପାରିବ । ପ୍ରମାଣିତ ନକଲକୁ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଏବଂ ଦଲିଲର ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ ନକରି ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉନ୍ମୁକ୍ତ ଅଛି । ତଥାପି, ଏହା ନ୍ୟାୟଳୟକୁ ଏହି କାରବାରକୁ ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କିମ୍ବା ନକଲି ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବାରୁ ବାରଣ କରେ ନାହିଁ, ଯଦି ଏପରି ଏକ ଆପତ୍ତି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସମ୍ମୁଖରେ ରଖାଯାଏ ।

ବଳଦେବ ସିଂହ ବନାମ ପଞ୍ଜାବ ରାଜ୍ୟ (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲକୁ କପଟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଆପତ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା । ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା ଯେ ବିକ୍ରୟ କାରବାର କେବଳ ଅଧିଗ୍ରହଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ଅପେକ୍ଷାରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଜ୍ଞ ବିଚାରପତିମାନେ କହିଥିଲେ :

> " .... ଏହା ଅଧୀନରେ ବିଚାର ପାରିତ ହେବା କିମ୍ବା କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଦଲିଲଗୁଡ଼ିକ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା ତାହାର କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ। ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ସମସ୍ତ ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡିକ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ଏବଂ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।"

ବିକ୍ରେତା/କ୍ରେତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସାକ୍ଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦସ୍ତାବିଜଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତାର ପ୍ରମାଣ ବିନା ପଞ୍ଜିକୃତ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ପ୍ରମାଣିତ ନକଲ ପ୍ରମାଣ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ପ୍ରସ୍ତାବ ପାଇଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏକ ପ୍ରାମାଣିକ ନଜିର ନୁହେଁ ।

ଏହି ମାମଲାରେ, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପରି କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ କରାଯାଇନଥିଲା ଯେ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 ପ୍ରକୃତ କାରବାରକୁ ଦର୍ଶାଉନଥିଲା ଏବଂ କେବଳ ଦସ୍ତାବିଜରେ ପକ୍ଷମାନଙ୍କୁ ଯାଞ୍ଚ କରାଯାଇ ନଥିବାରୁ ଏଥିରେ ପ୍ରମାଣିତ କାରବାରକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ମନା କରି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭୁଲ କରିଥିଲେ ।

ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ବିଜ୍ଞ ଅଧିବକ୍ତାଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନ ଯେ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 ଯେକୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ କାରଣ ସେଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ବିକ୍ରୟ ଦଲିଲର ଫଟୋଷ୍ଟେଟ୍ କପି ଥିଲା, ତାହା ଜିଲ୍ଲା ବିଚାରପତିଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ କୌଣସି ଆବେଦନରେ ଆବେଦନର କାରଣ ନୁହେଁ । ମୂଳ ନଥିଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନରେ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 ର ମୂଳ ପ୍ରମାଣିତ ନକଲଗୁଡ଼ିକ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା କି ନାହିଁ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଯଦିଓ ଧାରା 18 ଅନୁଯାୟୀ ଉଲ୍ଲେଖଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 ଆଧାରରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଯାଇଥିଲା, ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଉପରେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ନଥିବା ହେତୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ମାମଲାର ଏହି ଦିଗକୁ ଆଦୌ ସମ୍ବୋଧିତ କରି ନଥିଲେ । ତେଣୁ, ପ୍ରଦର୍ଶ R/ 2 ଏବଂ R/ 3 କୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ଅଧିଗ୍ରହଣିତ ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବା ପାଇଁ ମାମଲାକୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟକୁ ପଠାଇବାକୁ ପଡିବ, ଯଦି ଦାବିଦାରମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରାହ୍ୟତା ପ୍ରମାଣିତ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇନଥାଏ ।

ଆମ ପାଇଁ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ରହିଛି ଯେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ କ୍ଷତିପୂରଣ ବାବଦକୁ ବଜାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଁ ଅଧିକ ପରିମାଣ ମଞ୍ଜୁର କରିପାରିଥାନ୍ତେ କି ନାହିଁ । ଅଧିନିୟମର ଧାରା 23 (1) ଅନୁଯାୟୀ,ଏହି ଅଧିନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ପାଇଁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବାକୁ ଥିବା କ୍ଷତିପୂରଣ ପରିମାଣ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାରେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ଧାରା 4, ଉପ-ଧାରା (1) ଅନୁଯାୟୀ ଅଧିସୂଚନା ପ୍ରକାଶନ ତାରିଖରେ ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟକୁ ବିଚାରକୁ ନେବେ । ଏହି ଆଇନ ବଜାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ 'ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ' ପାଇଁ ଆଉ କୌଣସି ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଏ ନାହିଁ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ 'ବଜାର ମୂଲ୍ୟ' ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯାହା ଏହା ସୂଚିତ କରେ : ଖୋଲା ବଜାରରେ ଜିନିଷଟି ବିକ୍ରୟ କଲେ ଯେଉଁ ମୂଲ୍ୟ ପାଇବାକୁ ଆଶା କରାଯାଏ କିମ୍ବା ପାଇବାରେ । ଯେଉଁଠାରେ ଏକ ସମ୍ପତ୍ତିର ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ ବ୍ୟବହାରର ସମ୍ଭାବନା ଥାଏ, ସେପରି ସମ୍ଭାବନା ବିନା ଏହା ସମ୍ପତ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବ । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ, ସମ୍ଭାବନା ବଜାର ମୂଲ୍ୟର ଏକ ଅଂଶ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଚାରକୁ ନିଆଯିବା ଏକ କାରଣ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ଥରେ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଗଲେ, ଭବିଷ୍ୟତର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ଯୋଗୁଁ

ଏହା ସହିତ ଆଉ କୌଣସି ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ ନାହିଁ । ଦାବିଦାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଭର କରାଯାଇଥିବା ନିଷ୍ପତ୍ତି ବିପରୀତ ନୁହେଁ ।

ରାୟଗଡ଼, କଲେକ୍ଟର ବନାମ ଡକ୍ଟର ହରିସିଂହ ଠାକୁର (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ, କୃଷି ଜମି ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଜମିଗୁଡ଼ିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ସ୍ଥାନ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ଥିଲା । ଏହି ନିଷ୍କର୍ଷକୁ ଏହି ସତ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସମର୍ଥନ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିବା ଜମି ପ୍ରକୃତରେ କର୍ମଚାରୀ କ୍ୱାର୍ଟର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ଆଧାରରେ କେବଳ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନ କରିବା ଭୁଲ ହେବ ଏବଂ ଅଧିଗ୍ରହଣ ସମୟରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ପ୍ରକୃତ ଅବସ୍ଥା ସହିତ ନୁହେଁ ବରଂ ଏହାର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ଭାବନା ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ସେହିପରି, *ହସାନଲି ୱାଲିମଚାନ୍ଦ ବନାମ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟ*, (ଉପରୋକ୍ତ) ମାମଲାରେ ଯେତେବେଳେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜମିର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ଭାବନାକୁ ବିଚାରକୁ ନ ନେଇ କେବଳ ଏହାର ବିଦ୍ୟମାନ ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ଏହାର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ଗଣନା କରିଥିଲେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟକୁ ଖାରଜ କରିଦେଇଥିଲେ । ଉଦ୍ଧୃତ ନିଷ୍ପତ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସିଟି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ନଥିଲା ଯେ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବଜାର ମୂଲ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ ହେତୁ କୌଣସି ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିବେ । ତେଣୁ, ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ସହିତ 'ସମ୍ଭାବ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ' ହିସାବରେ ଏକ ଅତିରିକ୍ତ ପରିମାଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଭୁଲ କରିଥିଲେ ।

ଉପରୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ, ଆମେ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଖାରଜ କରୁଛୁ ଏବଂ ଏହି ରାୟରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ଜମିର ବଜାର ମୂଲ୍ୟ ପୁନଃ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମ୍ପର୍କିତ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ପୁନଃ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରେରଣ କରୁଛୁ ।

ଦାବିଦାରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ ସମସ୍ତ ଆବେଦନ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ଖାରଜ କରାଯାଉଛି ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଆଗତ ଆବେଦନଗୁଡିକ ସେହି ଅନୁଯାୟୀ ସମାଧାନ କରାଯାଇଥାଏ । ଖର୍ଚ୍ଚ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କୌଣସି ଆଦେଶ ରହିବ ନାହିଁ ।

ବି. ଏସ୍.   ଆବେଦନକୁ ଖାରଜ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ ,ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।